



19è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY VILADEMÍ (Vilademuls)

4a sortida – diumenge, 13 de febrer de 2022

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

Vilademí. Rajoleria de can Barranc. Font de Cal Bacallà. Forn de calç d'en Puig. Puig de Bonaire. Pi del Reblinco.



Quan vam fer la programació de les sortides d'aquest dinovè cicle, no ens podíem pensar que la que farem avui serviria d'homenatge a un dels iniciadors del projecte Conèixer el Pla de l'Estany, en Joan Pontacq Seguranyes, que el passat 26 de novembre, i després d'una llarga malaltia, va marxar a buscar camins per altres contrades.

Bona part de l'itinerari que seguirem avui coincideix amb el recorregut que va descriure en el número 26 de *les garrotxes*, en la que seria la seva darrera publicació en aquesta revista, on col·laborava habitualment des de feia anys.

Alguns dels elements que veurem potser ens passarien desapercibuts sense uns petits i discrets rètols de fusta pirogravada que hi trobarem a prop. Són indicadors que en Joan va col·locar encertadament, i que ens ajudaran a orientar-nos en el camí. Serveixi la caminada d'avui per tenir-li un record.

Vilademí. Abans de travessar aquest petit nucli de població, i tot just aparcats els vehicles, ens haurem de fixar en l'interessant **roure de la Bassa de l'Oliada** (o de la Creu, també nom del petit olivet proper) i en la **bassa** que hi ha ben bé a peu de carretera. A la banda oposada, ens enfilarem al marge per descobrir un primer **forn de calç**.

Vilademí és un dels nou nuclis que havien format part de l'antiga baronia de Vilademuls, parlem del segle XII, i que en l'actualitat forma part del municipi d'aquest mateix nom. Quan en fem la travessada, a la nostra esquerra, ens fixarem en l'aturonada i ben tancada casa pairal de **can Puig** (s. XVI-XIX), que va ser una gran explotació agrícola, dedicada sobretot al cultiu de la vinya i les oliveres.

Passarem pel costat del petit **oratori de can Puig**, aixecat l'any 1691, i més endavant deixarem també a la nostra dreta l'**església de Sant Esteve** (s. X-XIII i XVIII).

Uns minuts més tard d'haver creuat el poble, veurem, en el marge dret del camí, la boca del **forn de calç de Vilademí**, que té la paret lateral trencada.

Rajoleria de can Barranc. La rajoleria de can Barranc està prou ben conservada com perquè ens puguem fer una idea de com devia ser aquesta antiga indústria de fabricació de rajols. A banda de restes dels materials produïts escampats per tot l'espai, encara hi podem veure les boques de dos forns i també el sostre de la cendrera. Ben a prop, hi trobem un clot que podia haver servit per embassar aigua de pluja per fer el fang i una plataforma elevada al marge del camí, en l'actualitat força envaïda per la vegetació, que devia ser de bona ajuda per carregar la producció de rajols als carros.





Font de Cal Bacallà. Apartant-nos de la pista per on anàvem (per on transcorre també el sender GR-1) i tot resseguint el petit rec d'en Manosa, baixarem fins a la font de Cal Bacallà. D'aquesta font ens cridarà l'atenció la curiosa construcció que li feia de coberta i que devia servir d'aixopluc als estadants de cal Bacallà i de can Barranc quan hi anaven a fer la bugada.

Forn de calç d'en Puig. Ens tornem a separar per una estona del camí principal i ens enfilem al marge de la dreta per prendre una pista herbada que ens acostarà al forn de calç d'en Puig. Aquest forn que, com els altres que ja hem vist, s'havia utilitzat per fabricar un dels elements constructius més antics que coneixem: la calç, es troba en un bon estat de conservació.

Manté la porta sencera i la llinda és la mateixa pedra natural del talús on està excavat.

Per descriure'ls breument, podríem dir que els forns de calç són cavitats excavades en un marge, de forma cilíndrica i d'entre tres o quatre metres d'altura en el cas dels que trobem a la nostra comarca. Si en volem més de detall, podem dir que un forn de calç està format per aquest conjunt d'elements: l'olla o cassola, la boca superior, la caldera, la banqueteta, la càrrega, la porta, la boca del forn, la façana, el cendrer i la fogaina, o caldera. A banda podríem indicar-ne encara dos més que s'hi solen trobar al voltant: la plaça i el porxo o cobert.

Puig de Bonaire. Deixant altre cop el GR i sense gairebé adonar-nos que hem fet una mica de pujada per una carretereta, arribarem al punt més alt del municipi de Vilademuls i el sostre del nostre recorregut d'avui: el puig de Bonaire, de 262 metres d'alçada. En aquest espai, voltat d'arbres i sense cap mena de vista, hi trobem el dipòsit d'aigua municipal i un enlairat vèrtex geodèsic, el número 305089001.

De baixada i uns deu metres abans de tornar a enllaçar amb el GR, a la dreta podem veure el forat del **forn de carbonet del puig de Bonaire** i ja en el camí que hem retrobat, de baixada i en direcció sud, a uns quatre minuts i una mica enfilat al marge de la dreta, en trobem un altre: el **forn de carbonet de can Cerquella**, aquest més ben conservat que l'anterior i amb la boca amb la característica forma de clova d'ou que tenien aquest tipus de forns.

Quan parlem de forns de carbonet, hem de tenir present que ens referim a l'obtenció de carbó vegetal, i no de carbó mineral. De la mateixa manera que els forns de calç (i també els de guix), els de carbonet es construïen aprofitant un marge de terreny de poca altura. La seva construcció era molt senzilla: feien una mena de cova amb una boca no molt ampla i un cop fet el forat n'eixamplaven l'interior i s'hi feia un forat al damunt perquè respirés. Justament la forma de clova d'ou que tenen aquests forns era per tenir menys superfície a tancar per dalt.

45 dels 67 forns de carbonet censats a la comarca se situen en el municipi de Vilademuls. En trobareu més informació en el llibre *Foc, terra i aigua. Forns, rajolerries i pous de glaç del Pla de l'Estany*, de Joan Antón Abellán i Carles Puncernau.

Pi del Reblinco. Deixarem definitivament el GR per seguir, en sentit contrari, la ruta de BTT núm. 6 que ens servirà per anar tornant cap a Vilademí. El camí per on marxem va creuant un bosc, majoritàriament de pi bord i pinassa, força impenetrable i amb una espessa cortina d'aríftjols que veurem penjant de les capçades dels arbres. Abans d'una bifurcació i que el camí giri a la dreta, a la nostra esquerra i dins del bosc, podrem veure un dels exemplars més destacables de pinastre (o pi negre) de la nostra comarca: el **pi del Reblinco**. El nom fa referència a una corba propera del camí. Potser aquest arbre admirable ens hauria passat per alt, confós amb la vegetació que l'envolta, si no hagués estat per un dels petits rètols de fusta, dels molts que haurem anat trobant al llarg de la sortida d'avui, col·locats estratègicament per en Joan Pontacq.

